

הלכות יום טוב סימן תקב

קטז באר הגולה

ב יצאנו ממצרים
ג בקרבן שם ליד
ד תוקמנו שם
ה מן המצרים
ו מן המצרים
ז מן המצרים
ח מן המצרים
ט מן המצרים
י מן המצרים
יא מן המצרים
יב מן המצרים
יג מן המצרים
יד מן המצרים
טו מן המצרים
טז מן המצרים
יז מן המצרים
יח מן המצרים
יט מן המצרים
כ מן המצרים
כא מן המצרים
כב מן המצרים
כג מן המצרים
כד מן המצרים
כה מן המצרים
כו מן המצרים
כז מן המצרים
כח מן המצרים
כט מן המצרים
ל מן המצרים

המים. (ה) יזאין עושרין פתמים. (ו) יזאין נזקחין במפוח אלא בשפופרת, יזנהגו החר (ז) במפוח של בעלי-בתים על-ידי שניו, להפכו מלמעלה למטה. הגה ומפר (ח) לכסית האש בכלי או (ט) באפר מוכן (י) אם אינו (כ) מכבהו. וזקא לצרף יום-טוב ראשון, אכל (יא) לצרף יום-טוב שני אסור (מהייל). העושה מדרה ביום-טוב, פשהו עורף את העצים (יב) אינו מניח זה על זה עד שישדר המערכה (יג) מפני שזרעה קבונה, אלא או שופה העצים בערוב או עורף בשנוי; ביצה, מניח עין למעלה ומניח אחר תחתיו ואחר תחתיו עד שהוא מגיע לארץ. וכן הקדרה, אחו איתה ומכניס האבנים תחתיה, אכל לא עיקנה (יד) על-גבי האבנים. וכן המשח, אחו (הקשים) למעלה ומכניס הרגלים תחתיהם. אפלו ביצים לא יעמיד אותם (טו) שורה על-גבי שורה עד שיעמדו כמו מגדל, אלא ישנה ויתחיל מלמעלה למטה, וכן כל פיוצא קנה צריך שנוי. הגה וכן שלחן (טז) שיש לו דפנות (יז) המגיעות לארץ (החשוב) צריך שנוי, אכל מטר להשיב שלחן שלחן על נגלו וזין בזה משום בדין (יח) ויש אומרים דאפלו מניח לארץ, כל-זמן שאינו צריך לאור של תחתיו שרי (טח): **ב** (יט) אגדה של עצים שהדלקה במדורה, כל עץ שלא אהזה בו האש מר לשמו, ואינו דומה למסור שמן מהגר: הגה ומפר לקח עץ הדליק מצד זה של מדורה (כ) ולהניחו (ג) בצד אחר הואיל ואינו מוכן לכבוי (מריט): **ג** יזאין סומכין את הקדרה ולא את הדלת (ד) בכקעת.

באר היטב

(ב) מכבהו, ויש"ש פ"ב דאפלו מכבהו, דבר שאין מתכוון הוא, ע"ש: (ג) בצד, אכל לקח אותו לגמרי מהמיה להאיר נכון להחמיר: (ד) בכקעת.

משנה ברורה

הצניקהאלין שפוליקי^(א) אף שאין בהתמלת שלקבת קשורה^(ב), ונס מעמלים עוממות מצדד שם דשרי: (ה) זאין עושרין פתמין. השע"ב, (ז) דהוא כלי לצורף-הקב, (ח) ונס דהוא מכבה: (י) זאין נזקחין במפוח. משום שדומה (ט) למלאכת אפן. זאין בכלל זה מה שזופפין על האש בכד או בכלי העשוי לכה כפצות, דאין זה דומה לכל למפוח (ח"א): (ז) במפוח של בעלי-בתים וכו'. אכל במפוח גדול של אמנין, אפלו על-ידי שני אסור: (ח) לכסות האש. דתנינו, שפסכהו בלילה כדי שיהא האש שמוד לו למחר: (ט) באפר מוכן, לאפוקי אם הפס בויבוי (י) והוא צונן, דהוא מקצה: (י) אם אינו מכבהו, רוצה לומר, (יא) באפן שלא יהיה פסיק וישא, דאז אסור. ואף דכוננו בהפכוי לצרף אכל-נפש למטר, וכבוי לצרף אכל-נפש ממש אין לאסרו, דהא צולין בשו על-גבי גתלים: שאני התם דתכבוי בשעת הקוון האכל, (ג) מה שאין בן הקא דהוא הרבה מקום. (יג) ויש מאחרונים שמקלין בכל רוגי, פין שעל-פלפנים אינו מוכן לכבוי. נח שימצא על-ידינו אש למטר לצרף אותו היום^(א): (יא) לצרף יום טוב שני. פגון ביום-טוב ראשון בשחרית מכסה שיהא מוכן לערב בלילה, אסור, משום דאין למטריה מיום-טוב אחד לחברו: (יב) אינו מניח זה על זה וכו'. הנינו, (יד) בשעושה שמי שורות משני הצדדים ומניח עצים צליהם מלמעלה, דאז נראה שאכל, אכל שורה אחת להניח זה על זה מפר: (יג) מפני שזרעה קבונה, וזקא אם מסדר גם השורות שמן הצדדים ביום-טוב^(ב), (טו) אכל אם היו מסדרים מבעוד יום, מטר להניח עצים צליהם מלמעלה: (יד) על-גבי האבנים. הנינו כשצדדים היום, אכל אם

שער הצינון

הקטום: 1 אפרורים. 2 עין שרף. (1) רש"י: (ד) ר"ן: (ט) רש"י: (י) דאם הוא חס, תלא נאוי לצלות ביצה לחיכו ואינו מקנה (פוסקים): (יא) הגר"א. ואף דאפרש שיקבה, שרי, דדבר שאינו מתכוון נמטר אף בשבת: (ב) מן אבניהם בסימן תקו סעיף קטן ח: (ג) פרי חדש, וכן משמע קצת מהרש"ל (השואב בהפסקא אבניהם, אף הפסקא אבניהם קצו בלשונן) שפ"ב שם עורף יום טוב הוא, משמע מה דסבירא לה גם כן דאף שהפכו הוא הרבה מקום, פין שעל-פלפנים לצרף אותו היום הוא, שרי: (ד) מסקנת הפסק אבניהם ואלה רבה: (ט) אלה רבה בשם פוסקים: (טו) אלה רבה ופרי חדש: (י) הגם דבדברי משה קצוה דלא אמרין לבדי להחמיר, מסגן אבניהם מקצק עליו הרבה^(א), וכן בעל בית-מאיר מציד נס"ב להחמיר. וגם מספר-משה קצוה דעת הגר"א אבניהם כלי חולק, ולענין דעת בענגנו כדאין נכון להחמיר, דכלאו קבי דעת פקח ראשונים דאפלו כלי מחצות כלל יש להחמיר [עין לעיל בסימן שטו סעיף ג' קבאר הלכה דפור המתחיל יממות שלגון]. ותי דיש אנו נזקין להקל בפקח השלשון-שרף^(ב). על-פלפנים פנה כדאין יש להחמיר: (יח) פן דקדק ביהויסוף מלשון הרמב"ם, ולפי זה הרמ"א שפ"ב בסימן אף דינו, והוא שפ"ב, פליגי על הרמב"ם, וכן משמע בקבאר הגר"א, אכל בעלת-שפת ונהר-שילום פ"ב דעת הרמב"ם להחמיר בשאחי בו האש אפלו פלא אגדה, ונקט אגדה לריבויא, דאפלו פנה, אותו שלא אהו בו האש שרי: (י"ט) עין במגן אבניהם דזקא בעצים פסיק שאין בטבע להתחבר יחד פליגי כל זמן שלא אגנו, אכל בדיקם אפלו בשאין אגודין השוכין באגודין: ודעת אלה רבה שלא לחלק פנה: (כ) חמיר-טושה ופרי-טגדים בסימן חקיר והגר"ו בסימן זה, וקצין זה פ"ב ע"פ העלת-שבת בסימן חקיר לשב קצית הט"ו שלא הוא סותר דין זה של הרמ"א למה שפ"ב מתחבר בסימן חקיר סעיף ב, עין שם: (כ"א) ט"ו וש"א: (כ"ב) עין במגן אבניהם ופרי-טגדים: (כ"ג) מגן אבניהם, ועין פאלה רבה שפ"ב, דלדון ק"ין האליץ^(ב) מדרתה להאיר לפניה, שרי: וסע"ש נראה, שאין נכחו כל-כך להתמטט ארו אפלו כשהוא פקני עמ"ל:

הלכות יום טוב סימן תקב תקג

הנה אכל מפר (כב) לצלות בו (ה"ף), וכל-שפן שפטר להסיק בו עם שאר עצים (כג) אף-על-גב שאינו ראוי להסיק בפני עצמו (ר"ן): ד (כד) "לדיןן מפר לבשל בקדרות חדשות מיום-טוב: הנה ויש (ה) אוסרין (הרא"ש והטור) (כה) וכן המנהג, אם לא (כו) על-ידי (ו) הפתק. ולכן נהגו שקולטין קדרות חדשות (ז) בפסח מבשלין בהם קדם יום-טוב (ח"ט):

תקג שלא להכין מיום-טוב לתברו, ובו ב' סעיפים:

א (א) אסור לאפות או לבשל או (ב) בלשחט *מיום-טוב לצרף מפר (ג) אפילו הוא שבת (ג) או יום-טוב, (ד) *ואפילו בשני ימים של (ה) ראש-השנה; (ה) *אבל (ו) ממלאכה אשה קדרה בשר

באר היטב

(א) לשחט. וה"ה בהפסח קצחת מנה לנה, ספר"ל. ואסור להכין מיום לתברו אפילו דבר שאינו מלאכה, כ"ש האידא דאגן בקאיין בקביעא דרתי ר"ט שני לגבי ראשון חל הוא ואסור. מ"א: (ג) ר"ה. דלחמיר אמרין קדשה א' הם ולא לקלא: (ג) ממלאכה. אפילו אחר שהניחה הקדרה על האש מסרת להוסיף בשר. מפני שהמבשיל מתקן יותר כשיש עם טרבה, טור וכו', י"ש"ט. ומשמע דאפילו היא בקדרה קטנה מתר לתנו בקדרה גדולה ולהוסיף עליו כדי שהינה שמן ביותר, ועין סוף סימן זה. וכתב הטור דמפר לומר בפירוש ל"ט שני אפי' רוצה זה המותר פניו שעכ"פ יש מעלה ב"ט מצד הרבוי, וכי"ש פסק שיש להחמיר שלא תאמר כפרוש פן אלא פסחם, וכ"מ

מישנה ברוכה

ולכן אפילו (כד) פקקעת יבשה שגכונה להפקה, אסור לטלטלה לצרף דבר אחר ובכלל מקצה היא לנה"ט. ודעת כמה (כה) אחרונים, דהמחבר אפילו לשיטתו הפסק בסימן תצה סעיף ד דמקצה אסור מיום-טוב, אבל לדעת הפוסקים המפורסם מקצה מיום-טוב, מתר לסמוך פקקעת יבשה שראייה להפקה^(ט), אבל בלחה, פיון שאינה ראוייה להפקה אסור, דדינו (כו) כעכ"מ. וכתב בבית-מאיר, דבשעת הפקת יש לסמוך להקל בפקקעת יבשה: (כז) לצלות בו. הינו שחוחב בו הכשר לצליה. (מ) ודוקא בעץ יבש שראייה להפקה, ומטעם דאמרין 'מה לי לצלות בו מה לי לצלות בגחלתו', אבל בעץ לח אסור לצלות בשר. ודוקא אם ראוי לצלות עליו פך בלא תקון, אבל להקנו מיום-טוב שיהא ראוי לצלות עליו אסור, כדלקמן בסימן חקט: (כג) אף-על-גב שאינו ראוי וכו'. רוצה לומר, ומטעם זה אסור להשתמש בו לשום דבר וכו'. מכל מקום להסיק עם שאר עצים יבשים מפר. והנה אף דדין זה אורי פלחים ודינא דצליה אורי פיבשים דוקא וכו', מכל מקום שפך פנה פל-שפן. דיותר מסתבר להתיר פלה בהפק גרול של שאר יבשים מלהתיר יבש לצלות בו: ד (כד) לדיןן מפר וכו'. הינו, משום דיש אוסרים לבשל בקדרה חדשה מיום-טוב, פמו שפכת הרמ"א, משום דבבשול הראשון מתחזקת הקדרה, דקדם הבשול נפר מה פליטה המים מבחיין, ויש פנה משום תקון מנא, ודעת המחבר כרבנו ירחם דהקדרות שלנו נהגו בשולן ככר אצל היצור ולכן מפר לדיןן לבשל בקדרה חדשה: (כה) וכן המנהג. ודעת המגן-אברהם לטלח, דכלים המצפין, שקורין גליוני"ט, מתוקנין מים בטוב אף קדם בשול, ולכן מפר לבשל בהן מיום-טוב אף בתחלה, ומהנהגה להתמיר היא רק בכלים שאינם גליוני"ט. וכן כתבו (כז) שארי אחרונים: (כו) על-ידי הפתק. פגון ששכח לבשל בהן קדם יום-טוב (כט) ואין לו קדרה אחרת:

א (א) אסור לאפות וכו'. ואפילו (ב) דבר שאינו מלאכה רק טרקה בעלמא^(א), כגון תחת קערוה ובהבא יין (ג) מיום-טוב לתברו, גס"פן אסור^(ב), כמו שנתבאר סוף סימן ה"ט^(ג). ועין ע"פ מה שכתבנו פנה: (ב) אפילו הוא שבת. דאין יום-טוב מכין לשבת^(ד), כדלדין בקמ"א (ג) מקרא. וכל-שכן המיום-טוב לחל אסור. ועין סימן תקכו: (ג) או יום-טוב. רוצה לומר, יום-טוב שני (ד) של גליות, דפקח"ח הוא, ונמצא מכין מיום-טוב לחל: (ד) ואפילו בשני ימים של ראש-השנה. ולהחמיר (ה) אמרין קדשה אחת הן ולא להקל: (ה) אבל ממלאכה וכו'. ואפילו אחר שהניחה הקדרה על

הרגום: 1 קצפה זכוכית.

(כז) כגון-אברהם ואלה רבה וביית-מאיר והגרי"א, ולא קט"ז שרצה להצמיד פגנת מחסר על לחה דוקא, וכן משמע מרמ"א שפס"ג אצל לצלות וכו', וזהו פיבשה פראיתא במקרא, מכלל דברי"א אפילו פיבשה אסור: (כח) עלת-שפת ומאמר-פרכי בבית-מאיר, דלא פגנן-אברהם: (כט) זהו טעם ההוספות. וקרא"ש פתב טעם אחר, דגורנין פלחין יום-טוב אחר שבת: (ל) גמרא ופוסקים: (לא) ספר-משנה, תרי-אדם והגרי"ז: (לב) אף דהמגן-אברהם ציר פגין שאין לו מה לקבל, שארי אחרונים שהתייך פה"ט דאף באפון זה מפר: (לג) מנגד-נרבים: (לד) עין פאחרונים לקמן בסימן תרסו, והמגן-אדם בכלל צח וקנב מתיר פנה בשעת הפקת^(א), אף שבי"א בעוד היים גדול דלא יתנה מוכתא מלתא שהוא לצרף תלולה: (לז) ביצה דף ב מדקתיב "ונתה פיום הששי (וססם ששי חל הוא) ותיכנו וכו'", "את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו", חל מכין לשבת אבל אין יום-טוב מכין לשבת: (לז) ואם מבשל אינה דבר מיום-טוב ראשון וכתתו בשביל יום השביעי, לכאורה בודאי שרי^(ב), אבל באמת דבר זה תליא בפלגתא שגזר בסימן תצה לענין אכלי-נפש שאינו מפיג טעם אם עשאו מקרב-יום-טוב. והכי נמי הרי היה יכול לבשל בחלי-המועד לצרף יום שביעי: (ה) כגון ביצה שגולדה כזה אסורה כזה, כדלקמן בסימן הקין:

ח פרוש, גרונה שלט
עלי תקינן נקרא
בספר של יצורים,
ולא דמי לקדשה
תלשה האבר ריש
לקדש שם ל"ח, ספיג
והשדכי ור"י
בבית-מאיר

א מוכתא פיה י"ז
ב הנהגה פוכתי בשם
סמ"ק א ברותא שם

הלכות יום טוב סימן תקב תקנ

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק כא]

וְלָבֵן אֶפְלוּ בַּבְּקָעִית וְיִבְשֶׁה שְׂנֹכוֹנָה לְהַסְקָה, אָסוּר לְטַלְטֵלָה לְצַנְחָה דָּבָר אֲחֵר וּבְקָלָל מְקַצֶּה הוּא לְנֶהְיֶה¹⁶.

15) ואף שבקעת היא דבר שמלאכתו להיתר ביום טוב, מחמת שעומדת להסקה, כתב החזו"א (א"ח סי' מג ס"ק א) שמ"מ ההמירו הכמים שלא לטלטלה, כיון שאינה מיוערת אלא להסקה, ואינה כמאכלים ושאר כלים המשמשים את האדם. והשו"ע הרב (סי"ח) ביאר, שכיון שאין תורת כלי על הבקעת כלל, אסור לטלטלה שלא לצורך הסקה נראה ח"י הרשב"א ביצה לג, א ד"ה אין, והוסיף הגרש"ז אויערבך (מאורי אש פי"ב ענף ג אות ו), שאין היא נחשבת כלי במה שעומדת להסקה, כיון שאינה משמשת להסקה אלא פעם אחת בלבד.

אמנם, לגבי עפר שהכניס אדם לביתו בסתמא, כתב לעיל (סי' תצח סי' פז) שמותר לבסות בו צואה אף שיתכן שלא היתה כוונתו להשתמש בו לכך, וביאר הגר"ש אלישיב (שבות יצחק מוקצה פ"ד אות ה עמ' נוב) ששימוש העפר לכיסוי הוא בשימוש כלי, ולפיכך מותר לטלטלו לצורך כל דבר, מה שאין כן עצי הסקה שאינם עומדים לשמש אלא להתכלות, אין שימוש נחשב בשימוש כלי.

ואף לגבי חתיכת עשה, כתב המשנ"ב לעיל (סי' תצט ס"ק טו) שמותר לטלטלה, כיון שבידו להניח פתילה על גבה ולהדליק אותה [ויש לבאר כג"ל, ענף שעה הוא עצמו נחשב ככלי המשמש את האדם, מה שאין כן בקעת ששימושה הוא להסקה והתכלה בשימושה, לפיכך אינה נחשבת כלי תשמיש]. וראה בשו"ע הרב שם (קונטרס אחרון סי' ג) שכתב שאף בפתילה אין להקל לכתחילה, כיון שהיא דומה לבקעת, ובשעה"צ שם (סי' כב) שציין לדבריו.

וגפורים, כתב הערוך השלחן (סי' שאינם נחשבים מוקצה ומותר לטלטלם, כיון שראויים לשימוש של העברת אש על ידי הנחתם באש נואף על פי שבקעת אינה נחשבת ככלי, מימ לגבי גפורים כתב בשו"ת אור לציון (ה"ב פכ"ז תשובה ו) שנחשבים הם ככלי, משום שנעשו כדי לשמש להבערת האש, וכן צידד התהלה לרד" (סי' שכב ס"ק ד). והוסיף הגרש"ז אויערבך (מאורי אש שם אות ז) שמותר לטלטל גפורים ביום טוב גם שלא לצורך גופם ומקומם, כיון שנחשבים הם ככלי שמלאכתו להיתר, שאף על פי שדרך השימוש הרגילה בהם היא על ידי הולדת אש בשעת הצתתם, והיא הרי אסורה ביום טוב, מימ כלפי טלטולם יש לסמוך על מה שצייד בשו"ת שואל ומשיב (חיו סי' טב) שמותר להצית גפורים ביום טוב, כיון שהאש כבר טמונה בגפרית ובתורת על ידי החיכוך, אך אין החיכוך מוליד אש חדשה.

ולענין פחמים, דעת הגרש"ז אויערבך (שש"כ פי"ג הע' פב) שיתכן שמותרים הם בטלטול, ואינם רומים לעצים העומדים להסקה, אלא לפתילה, הנחשבת ככלי [נראה רש"י ביצה לב, א ד"ה אין]. וכן לענין נפט, דעתו (שם) שיתכן שמותר לטלטלו, מפני שאף הדעה שאסרה לטלטל עצים יבשים, לא נאמרה אלא בעצים, ומשום שאינם מוטללים, מה שאין כן נפט, שרגילים לטלטלו בשעה שהאש דולקת, יתכן שנחשב ככלי המיטלטל [נראה שם טעמים נוספים]. אמנם, לענין שימוש בנפט כדי להסיר כתם מן הגוף, דעתו (שם פ"ד הע' נו) שיש להימנע מוכך אלא אם כן ייחודו מבעור יום לשימוש למטרה זו, מפני שלא שייכים בזה הטעמים שנאמרו לענין היתר הטלטול.

ולטלטל ביום טוב מנורה חשמלית דולקת, כתב בשו"ת מנחת יצחק (ח"ג סי' מג ס"ק ד) שמותר, ואין דינה כמוקצה מחמת מה שאסור להדליקה, וכן דעת הגר"י קרליץ (חוט שני שם אות ח) גם

לגבי תנור חשמלי שמותר לטלטלו, כיון ששלהבת אינה מוקצה ביום טוב, והוסיף, שגם פנס אינו מוקצה, אלא שלמעשה יתכן שאסור לטלטלו, משום שרגילים להדליקו ולכבותו פעמים רבות בימות החול, יש חשש שמא ישכח ויעשה כן ביום טוב.

ולגבי מנורה שנדלקה ביום טוב, כגון על ידי שען שבת, כתב הגרש"ז אויערבך (מאורי אש שם) שלבאור אסור לטלטלה, מפני שהאש שנדלקה ביום טוב נחשבת כנולה, אלא שהעולם אינם נוהגים כן, וכן הסתפק (שש"כ פי"ג הע' ט) לגבי טלטול תנור חשמלי שנדלק ביום טוב, כגון שהדליקו נכרי, אכן, כתב שם (הע' קמו) שיתכן שכיון שהחשמל שבכלי נולד ונעלם בכל רגע, אין הוא נחשב כנולה.

[משנ"ב שם]

אָבָל לְדַעַת הַפּוֹסְקִים הַפְּתִירִין מְקַצֶּה בְיוֹם-טוֹב, מְקַר לְסַמֵּךְ בַּבְּקָעִית וְיִבְשֶׁה שְׂנֹכוֹנָה לְהַסְקָה¹⁶.

16) וכן לענין עץ שאינו מיוחד לשיפור, האם לאחר שצלו עליו בשר מותר לטלטלו לצורך גופו ומקומו, כתב לקמן (סי' תקיח ס"ק כג) שתלוי הדבר במחלוקת הפוסקים כאן, אלא שלדעת כמה אחרונים מוקצה הוא לכל הדעות, וביאר בשעה"צ שם (סי' לא) שטעמם הוא מפני שהוא מאוס ואין עליו תורת כלי.

אמנם, החזו"א (א"ח סי' מג ס"ק א) כתב שאין האיסור בטלטול בקעת משום מוקצה [ראה הע' הקודמת], ולפיכך גם לפי דעות אלו אין להקל לסמוך בה את חולת, והחלבה כדעת רוב הראשונים שאסרו, ואף בשעת הדחק [נראה בשו"ת הלכות שכתב כן בדעתו].

סימן תקג

שלא להכין מיום טוב לחברו

[משנ"ב ס"ק א]

בְּקִטְוָה בְּעֵלְמָא¹ וכו', וְהִבָּאָה יוֹן מְיוֹם-טוֹב לְחֵבְרוֹ, אֶסְרִין אֶסְרוֹ², קְמוּ שְׁנַתְבְּאָר סוּף סִימָן תריס"ז.

1) ואף הכנה הנעשית על ידי דיבור, כגון הכנת עירוב תחומין מיום טוב לשבת על ידי אמירה שקונה שביטה במקום מסוים, כתב השו"ע לעיל (סי' תטז ס"ב) שאסור לעשות, והוסיף המשנ"ב שם (סי' יט) שהוא הדין לענין הכנת עירוב תחומין מיום טוב ראשון ליום טוב שני. אמנם, הרמ"א לעיל (סי' תצה ס"ד) כתב שביום טוב ראשון מותר להכין עבור יום טוב שני על ידי אמירה דבר הנחשב כמוקצה, כגון אוצר של עצים, וכתב המשנ"ב שם (סי' כג) שהוא משום שהכנה הנעשית על ידי דיבור בלבד מותרת ביום טוב, ובביאור החילוק, כתב השו"ע הרב (סי' תצה קונטרס אחרון סי' יא) על פי הגמרא (ביצה יז, א), שקניית שביטה המורה יותר מהכנת אוצר עצים, מפני שהיא קניית רשות, ולפיכך נאסרה ביום טוב אף כשנעשית על ידי דיבור.

הגרש"ז אויערבך (פניני המאור ח"ב מכתב כח אות ד) כתב, שאף על פי שמבואר בשו"ע (סי' תנו שם) שהכנה בדיבור אסורה, מימ מותר לומר זותן ברכה ומוריד הטל' תשעים פעמים ביום טוב ראשון של פסח כדי להתרגל באמירתו [כמבואר בשו"ע לעיל (סי' ק"ד ס"ט) ובמשנ"ב שם (סי' מ)]. מפני שאינו עושה כן ביום טוב אלא מחמת שמיד לאחר שהכריז על כך השי"ץ זה הוא הזמן לעשות כן, ובכך הוא רוצה להרגיל את עצמו להתפלל כראוי, ולפיכך אין הדבר נחשב כהכנה. והוסיף (פניני המאור שם הע' המשיך בעמוד הבא

הַלְבוּת יוֹם טוֹב סִימָן תִּקְנָה תִּקְנָה

ביאורים ומוספים המשך

שבמקום הצורך יש להקל בהכנה שאינה אלא טירחה בעלמא לצורך יום טוב שני, כיון שבנוסף לדעת החיי ארם שהיקל בשעת הרחוק, יש לצרף את דעת הגר"א בשם הרמב"ם (המובאת בביה"ל ד"ה ואפילו) שהיקל בשני ימים של ראש השנה.

[משנ"ב ס"ק ב]

דָּאִין יוֹם־טוֹב מְכִינן לְשַׁבְתָּהּ.

6) ולקפל טלית ביום טוב שחל בערב שבת לצורך השבת, כתב לעיל (סי' שב ס"ק יז) שלדעת הא"ר אסור לקפלה אם לא עשה עירוב תבשילין, ולדעת הרע"א מותר [משום שקדושת שבת חמורה יותר מקדושת יום טוב, ומותר להכין מיום טוב לשבת בדבר שאינו מלאכה אלא טירחה בעלמא, כמבואר בהגהות רע"א שם על מג"א ס"ק ו].

[שעה"צ ס"ק ד]

לְכַאוּרָה בְּיָדֵי שְׂרָיָה.

6) ואף שמבואר בפמ"ג (סי' תקלג משיבז ס"ק א) שאסור לעשות כן, ביאר בעמק ברכה (יום טוב אות ח עמ' קיז) שמדוברי רש"י (פסחים מז, א) מוכח כדברי השעה"צ [וראה רש"י שבת קיד, ב] אכן הוסיף, שברבינו חננאל (פסחים שם) נראה שהלק על רש"י [וראה רבינו חננאל שבת קיג, ב].

ואף שלעמ"ן הצלת אוכל מדליקה בשבת עבור השבת שלאחריה, כתב השו"ע לעיל (סי' שלד ס"ד) שאסור להצילו, כתב בשו"ת שלמת חיים (סי' רפג-רפד) שדוקא להציל מדליקה אסור, מחשש שמא יכבה ויעבור על איסור, אבל הכנה משבת לשבת שאין בה חשש איסור אלא רק טירחה, נראה שמוותרת, כיון שאין הטירחה לצורך חול אלא לצורך שבת. אמנם, בתוספתא (שבת פ"ג הי"ט) כתוב שאסור בשבת להדיח כלים לצורך שבת אחרת, אכן, כתב החו"ן יחזקאל (שם, חלופי גרסאות אות טו) שיש גירסה שאינה מרסנת דין זה [אולם, גם בגירסה זו לא נמחקה הרישא שמדיחין כלים בשבת ל'אותה' שבת].

[ביה"ל ד"ה ביום טוב]

ואפלו בתי' השמשות של יום ראשון נספן אסור, דְּשָׂמָא יום הוא?.

7) ולענין ביטול מאכל ביום טוב בבין השמשות [שבסוף היום] עבור בין השמשות עצמו, הסתפק הרע"א (חי' נדרים סט, ב ד"ה מה, וכן הזכיר זאת בהגהות לשו"ע סי' תצה ס"א) אם מותר, שהרי יתכן שבשעת עשיית המלאכה עדיין יום ובשעת ההנאה ממנה כבר לילה, ונמצא שמכין מיום טוב לצורך מחר, וכתב, שאף שספק ספיקא הוא, שהרי יתכן שהן הביטול והן ההנאה יהיו ביום, ויתכן ששניהם יהיו בלילה, מ"מ דבר שיש לו מתירין הוא, ואין להקל בו בספק ספיקא בענין דאורייתא. [ובענין ספק ספיקא זה ראה ש"ך יו"ד סי' קי ס"ק נ, ומשנ"ב (סי' תפט ס"ק מה בשם הרמ"א, וסי' תצז ס"ק יא)]. וסיים, שלפי זה לכאורה אסור גם להדליק נר בבין השמשות, כיון שיתכן שבשעת ההדלקה הוא יום, ומיד אחר כך נהיה לילה וההנאה מההדלקה היא בלילה ונמצא מכין מיום טוב לחבירו, אלא שהידוש כזה לא היה לפוסקים לשתוק מלהחייבו, ובשאר בצי"ע.

אכן, באליה חוטא (סי' תפח ס"ק ב) מבואר שמוותר להדליק נרות של יום טוב שני בבין השמשות, וכן משמע מהמשנ"ב לקמן (סי' תקיד ס"ק לג) שכתב שמוותר להדליק נר סמוך לחשיכה, ולא כתב שבבין השמשות אסור, וכן דעת החו"א (ארחות רבנו ח"ב עמ' קד) המשך בעמוד הבא

קמ"ד), שנטעם זה מותר לגבאי בית הכנסת לתלות ביום טוב ראשון את השלט המורה לומר יותן ברכה.

2) וכן לענין רדיית הפת מהחנור [באופן המותר] לצורך חול, כתב לעיל (סי' רנד ס"ק מג) שאסור לעשותה, משום שאף טלטול בעלמא נאסר, כמבואר כאן, והוסיף, שמי"ז על ידי נכרי מותר הדבר [וראה מה שכתבנו שם אם ההיתר על ידי נכרי הוא רק במקום הפסד, או גם בשאין הפסד], וכן כתב הדעת תורה (סי' תמד ס"א ד"ה וע"ע) לענין כל הכנה שאינה אלא טירחה בעלמא.

וכן להעמיד נרות של שעוה ביום טוב ראשון לצורך ליל יום טוב שני, כתב לקמן (סי' תקיד ס"ק לה) שאסור, משום שהיא טירחה לצורך יום אחר.

ולענין הדלקת נרות ביום טוב ראשון לצורך יום טוב שני [של ראש השנה או של גלויות], כתב הגרש"ז אויערבך (יום טוב שני כהלכתו פ"א הע' נו, שו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' נה אות ז) שאם אור החשמל דולק, לא ידליק נרות ביום טוב ראשון, כיון שאין בהם שום תועלת וצורך, וחשוב הדבר כהכנה ליום טוב שני, אלא ימתין עד צאת הכוכבים ואז ידליקם [שאו מותר להדליקם למרות שהחשמל דולק, משום שמנהג חשוב הוא להדליק נרות לכבוד יום טוב, ראה מה שכתבנו שם (ס"ק ל)]. וכן דעת הגר"ש אלישיב (שבות יצחק דיני הדלקת נרות פ"ו אות א ס"ק ג).

וגם אם החשמל אינו דולק, כתב הגרש"ז אויערבך (שם ושם) שטוב להמתין מלהדליקם עד הלילה, כיון שעיקר הדלקתם הוא עבור יום טוב שני ולא עבור מקצת הצורך שיש בהם ביום טוב ראשון, אכן, כשצריך אדם לצאת מביתו קודם כניסת יום טוב שני, כתב שגם אם החשמל הולק רשאי הוא להדליק את הנרות סמוך לחשכה ביום טוב ראשון, בזמן ששייך קצת ליהנות מהם.

ואף לצורך ביום טוב ראשון את השולחן עבור יום טוב שני, כתב המטה אפרים (סי' תר ס"ב) שאסור, וכן מבואר ברמ"א לקמן (סי' תרטו ס"א) ובמשנ"ב שם (ס"ק ו) שאסור להעמיד ולסדר את השולחן, אלא אם כן עושים כן כדי שלא יראה הבית כחורבה.

ולחוציא מאכל קפוא מהמקפוא ביום טוב כדי שיופשר עד הערב, צידד הגרש"ז אויערבך (ששי"ב פ"י הע' לג) שאסור משום הכנה, וכשם שאסור להדיח כלים ביום טוב עבור הערב, ואף שהסתפק שמא אין לאסור כיון שבדוצאתו אינו עושה מעשה, אלא רק מפסיק את המוך הקיורו שנעשה נגד רצונו, וההפסדה הרי נעשית מאליה, הורו והסכים שמדברי המשנ"ב לעיל (סי' רנד ס"ק מג) שכתב שהמג"א אסר לרדות פת מהחנור לצורך חול, אף שאין רצונו אלא למונעו בכך מלהישרף, מוכח שגם הוצאת מאכל מהמקפוא אסורה, וכן דעת הגר"ש אלישיב (אשרי האיש ח"ג פ"ג הע' קלב) שאסור להוציא מאכל מהמקפוא כשלא יהנה ממנו באותו יום, על כל פנים כאשר הרבר כרוך בטירחה והוא נראה כמוציאו לצורך הלילה.

3) שם (ס"ק ד) כתב, שאסור לגלול ספר תורה ביום טוב ראשון או בשבת למקום בו יקראו ממנו ביום טוב למחרת, אכן, לענין גלילתו ביום טוב שחל בערב שבת עבור השבת, כתב בשעה"צ שם (ס"ק ז) שלדעת השערי תשובה אסור, וציון לדעת הרע"א שכתב שמוותר [וראה מה שכתבנו להלן (ס"ק ב)].

[שעה"צ ס"ק ב]

מְפִיר בְּיָד בְּשַׁעַת הַתְּקִיָּה.

4) ולהביא יין ביום טוב ראשון של ראש השנה לצורך יום טוב שני, דעת הגר"ש אלישיב (הלכות חג בחג ימים נוראים פט"ו הע' ז)

הַלְבוּת יוֹם טוֹב סִימָן תִּקְנָה תִּקְנָה

ביאורים ומוספים המשך

מלאכה גמורה בבין השמשות שבמוצאי יום טוב שני, דעת הגרש"ז אויערבך (יום טוב שני כהלכתו שם הע' קמוד) שיש להחמיר בזה, אף שמלאכה ביום טוב שני אינה אסורה אלא מדרבנן, כדי שלא יבואו לזלזל ביום טוב שני. וכן דעת הגר"ש אלישיב (שם) שיש להחמיר בדבר, אלא שלצורך הנאה מידית יש להקל [ובהלכות חג בחג (ימים נוראים פט"ז הע' 10) כתב בשמו, שכשיש הנאה מידית יש להקל אף בבין השמשות של יום טוב ראשון].

ולענין הבאת יין בליל יום טוב שני לאחר החשיכה, לפני תפילת ערבית וקידוש, כתב לעיל (סי' רצט ס"ק נ) שמוותרת, ואינה נחשבת כמלאכה [שאין לעשותה באותה שעה]. וביאר הגרש"ז אויערבך (שולחן שלמה סי' רצט ס"ק יח, יום טוב שני כהלכתו פ"א הע' כב), שכונת המשגיב היא על זמן בין השמשות, שאילו לאחר צאת הכוכבים מותר גם לעשות מלאכה, והטעם שמוותר להביא יין בבין השמשות לצורך הלילה הוא מכיון שלא החמירו ברבר שאינו מלאכה אלא הכנה בלבד. מאידך, הגר"ש וואזנר (לקט הלי' יום טוב עמ' כח) כתב שאפילו בלילה לא הותר לעשות מלאכה עד הקידוש של היום הבא, אלא שלגבי נשים נהגו שמוותרות הן במלאכה בליל יום טוב שני משעה שהקהל שאלו הן שייכות אמרו 'ברכו' והתחילו להתפלל, ורק לגבי אנשים, שבהם לא נאמר מנהג זה, כתב המשגיב שם שלא הותר להם אלא להביא יין, אך לא לעשות מלאכה.

שמוותר להדליק נר בבין השמשות, ומשום שהנאה מהאור באה מיד בשעת ההדלקה. אמנם לענין טלטול הפץ ברחוב, או החזרת מחזור שהשתמש בו לאמירת תשליך לביתו, דעתו (שם) שאסור לטלטלם בבין השמשות, כיון שאין מהם הנאה מידית [וכשאירע לו הדבר, התפלל מהמחזור עד שהגיע לביתו].

מאידך, הגר"ח מברסק (הגדה של פסח מבית לוי ח"א דיני יום טוב עמ' רעה) החמיר שלא לעשן טבק ביום טוב בבין השמשות, מחשש שמא בשעת שאיפת העשן הגורמת להבערה עדיין יום, ובשעת הנאה ממנה כבר לילה, ומטעם זה נוהר גם שלא להדליק מער לנר בבין השמשות, וכן דעת הגרש"ז אויערבך (יום טוב שני כהלכתו פ"א הע' כא, וראה שם תשובות מסדולי הפוסקים סי' ד) שאין לעשות בבין השמשות מלאכות שאסורות מדאורייתא, אכן לענין מלאכות שאינן אסורות אלא מדרבנן, כגון לטלטל סידור לבית הכנסת או לדחוף עגלה במקום שאינו נחשב כרשות הרבים גמורה, דעתו (שם, ובש"כ פכ"ה הע' קסח) שיש להקל בבין השמשות, משום שספיקא רבנן לקולא. וכן דעת הגר"ש אלישיב (יום טוב שני כהלכתו שם) שאפשר להקל במלאכות האסורות מדרבנן, מפני שיש לצרף את דעת ר' יוסי (שבת לד, ב - לה, א) שבין השמשות אינו מתחיל עד סמוך לצאת הכוכבים, כפי שצירף דעה זו השעה"צ לעיל (סי' רלג ס"ק בא) והביה"ל לעיל (סי' רצט סי' א) ד"ה משתחשך ובס"י תפס ס"ב ד"ה וכן. ומ"מ לענין עשיית

הַלְכוֹת יוֹם טוֹב סִימָן תַּקג

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ה]

אָבֵל בְּשָׂרָא תִּבְשִׁילִין אֵינָה רִשְׁאָה לְהוֹסִיף בְּשִׁבִיל לְלֵלָה כְּשֶׁעוֹמֶתָ קָבֵר הַקְּדוּשָׁה עַל הָאֵשׁ.⁸

8) מבואר מדבריו, שלפני נתינת הקדירה על האש מותר להוסיף חתיכות לתוכה, אמנם לענין הוספת מים לחבית, כתב להלן (סי' יד) שאסור להוסיף ולמלאות מים מכלים נוספים לאחר שיש בה מספיק מים ליום טוב, וביאר הגרש"ז אויערבך (שש"כ פי"ג הע"ג), שלענין חתיכות הרי יתכן שיאכל ביום טוב את החתיכות שמוסיף, ולכן מותר להוסיף, מה שאין כן לענין הוספת מים, כיון שאין חילוק בין המים שמוסיף למים שכבר היו שם, אסור להוסיפם [וראה הערה הבאה], והוסיף, שהוא הדין הוספת נפט לנר כדי שייבער גם לאחר צאת החג אינה מותרת אלא אם כן נתן נפט לצורך החג עצמו, ובאותה שפירכה מוסיף נפט עבור מוצאי החג, אך בשפירכה אחרת אסור, כיון שהנפט שמוסיף אינו שונה מהנפט שכבר נמצא.

[משנ"ב ס"ק ו]

פִּינָן שְׁהוּא בְּטָרְחָא אַחְתָּה.⁹

9) ובטעם הדבר שהותר לרבינו בשיעורין ביום טוב, אף שבשבת אסור, כתב הר"ן (ביצה ט, ב בריף הרי"ף) שבשבת כשהותרה מלאכה לצורך חולה ההיתר הוא בגדר ידחוייה, ולפיכך אסור לעשות יותר מכפי הצורך, מה שאין כן ביום טוב שהותרה מלאכה אוכל נפש, ההיתר הוא בגדר 'הותרה' נראה קובץ שיעורים ביצה אות מה], ולכך הותר בו גם רבינו בשיעורים, ועוד, שכיון שכתבה התורה לגבי יום טוב "אך אשר יאכל לכל נפש", למדו חכמים שאין צריך לדקדק לבעול בו רק מה שצריך אלא כל שעומד לאכילה ביום טוב מותר, כל שאינו טורח יותר עבור זה, וכן ביאר השו"ע הרב (ס"ו) את טעם המתירים לבעול עבור מוצאי יום טוב ולהערים ולטעום ביום טוב, שהוא מכיון שההיתר לעשות מלאכה אוכל נפש אינו מחמת הצורך באכילתו [בהיתר של פיקוח נפש] אלא מחמת שלמעשה עומד הוא לאכילה, וכן ביאר החו"מ (א"ח סי' קכד דף מו, ב) את דברי הרמ"א כאן שכתב שמותר לבעול ביום טוב הרבה קדירות אף על פי שיש לו מספיק מאכלים לאכול, שהוא מכיון שלמעשה עומדים התבשילים לאכילה, הוסיף, שלפיכך אם בישל מאכל לפני יום טוב, יכול לשמור אותו ליממה החול ולבעול מאכל נוסף ביום טוב [להלכה], הותר הדבר כשהוא מאוחו מין רק אם הוא חם וטרי יותר, כמבואר במשנ"ב לעיל (סי' חנה ס"ק ד) לגבי מצה, ואף אם בישל מאכל ביום טוב לצורך אכילה באותו יום, יכול לאחר מכן לבעול מאכל נוסף לצורך יום טוב ולהשאיר את הראשון לחול, אלא שיש לחוש שמא יערים ויעשה כן מתחילה.

ולענין היצאת הפיסת סיגירות לרשות הרבים, שמתנהות בה יותר סיגירות מכפי שיצטרך בהיותו שם, כתב בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ב סי' קג) שמותר להוציאה, כיון שכולן בחפיסה אחת, אכן, להוסיף סיגירות [שלא יצטרך להם] לפני תחילת הטלטול, הסתפק שמא אסור, כיון שבוה טורח טירחה נוספת, אלא שיתכן שאין הדבר אסור, כיון שבשעת הטלטול אינו טורח טירחה נוספת, אולם, לענין הוצאת צרור מפתחות שחלק מהמפתחות שבו אינם נצרכים לו ביציאה זו, כתב בשו"ת אגרות משה (שם ח"ה סי' לה) שאסור להוציאו, ואינו דומה להוצאת סיגירות, שכל סיגריה ראויה לשימוש ויתכן שישתמש בה, מה שאין כן במפתחות, שיש שם

מפתחות שאינם נצרכים לו ובדאי לא ישתמש בהם [וראה כעין חילוק זה במשנ"ב לקמן (סי' תקו ס"ק לד)]. והוסיף, שאף אם הסרת המפתחות המיותרים היא טירחה מרובה עבורו, יתכן שאסור לטלטל את הצרור בלא להסירם. מאידך, דעת הגרש"ז אויערבך (שו"ת רבבות אפרים ח"ה סי' תסג בשם הגר"י נויבירט) והגר"ש אלישיב (מבקשי תורה יום טוב עמ' רסח) שאין חילוק זה מוכרח, ומותר להוציא את צרור המפתחות, ובשו"ת שבט הלוי (ח"י סי' עז אות ג) מבואר, שמותר להוציא עגלת תינוק לרשות הרבים כשיש בתוכה חפצים שאינם נצרכים לו ביום טוב [וראה מה שכתבנו לקמן (סי' תקי"ה ס"ק ה)].

ולחנתי קדירה ובה מאכל שבישולו הוא לצורך חול בצד קדירה שכתבנו בה לצורך יום טוב, או להניח קדירה שיש בה תרופה [שאסור לבעול ביום טוב, ראה מה שכתבנו לקמן (סי' תקיא ס"ק א)] בצד קדירה שיש בה מאכל, ולאחר מכן להבעיר אש אחת מתחת לשתי הקדירות, צידד הגרש"ז אויערבך (שש"כ פליב הע"ג קעו, פלי"ג הע"ג קב) שאין זה נחשב כטירחה אחת שבה התיר המשניב כאן, מפני שהן קדירות נפרדות, ויכר שאחת מהקדירות אינה מותרת בבישול.

[משנ"ב ס"ק ו]

הַיָּגוּ, אִף אִם פָּנְתָהּ כְּהוֹסֶפֶת הַבְּשִׁיר בְּשִׁבִיל לְלֵלָה שְׁהוּא חֹל, אִף-עַל-פִּי-כֵן קָבֵר וכו', דְּמִקְלָ קוֹסָם תִּנְהַר שְׁלֵא תֵאמַר קְפִיָּה שְׁמִבְשִׁילָתָ לְצִדְקָ לְלֵלָה.¹⁰

10) ודבריו אלו, כתב בביה"ל (ד"ה אבל) ובמשנ"ב לקמן (סי' תקו ס"ק לב) שנאמרו באופן שנתנה את הבשר בקדירה לפני שהניחה אותה על האש [שעל זה מדובר בשו"ע], אבל לגבי נתינתו בקדירה לאחר שניתנה על האש, מותר הדבר רק אם מתכוונת שעל ידי כך יושבת התבשיל.

[משנ"ב ס"ק ז]

וְהַעוֹלָם נִהְיָ לְהַקְלָ קְרִיעָה וכו'.

11) אמנם, לגבי הערמה בשחיטה ששוחט בהמה בשביל החול ורק אוכל כזית ביום טוב כדי להחיר את השחיטה, כתב בשו"ת לעיל (סי' תצח ס"ק לה) שאסור לעשות כן.

ואם בישל ביום טוב לצורך שבת [בלא עירוב תבשילין] על דעת שיאכל מעט ביום טוב עצמו ולבסוף לא אבל ממנו ביום טוב, כתב לקמן (סי' תקכו ס"ק עא) שלדעת ה"ט מותר לאוכלו בשבת, כיון שבשעת הבישול בישל כדין, ואילו לדעת הבית מאיר אסור, כיון שבכך שלא אכל גרם שההערמה תהיה ניכרת [הדחמיר כדעת הבית מאיר, וראה שעד"צ להלן (סי' כח)]. ולענין הערמה בחימום מים לטבילת מצוה, כתב לקמן (סי' תקיא ס"ק יט) ובשע"צ שם (סי' כז) שמותר לחמם מו מקוה על ידי נברי ביום טוב ראשון לצורך ליל יום טוב שני, אם ישתה מהם היהודי קפה או ירחיב בהם את כליו, כיון שהערמה על ידי נברי לצורך מצוה מותרת.

[משנ"ב ס"ק ח]

אָבֵל מִיָּסִים-טוֹב לְחַל יֵשׁ לְהַר פְּנֵיהֶם.

12) ובטעם החילוק כתב השו"ע הרב (סי"ח) שכיון שיש פוסקים שהחמירו לאסור בהערמה, לא נהגו להקל כנגד דבריהם אלא במקום שמבשלים לצורך יום טוב שני, אך לא כשמבשלים לצורך ימות החול.

הלכות יום טוב סימן תקנ

באר הגולה קיד

ד טר כ"ט בשם רמב"ם ותוספות י"א

(ו) אף-על-פי שאינה צריכה (ז) אלא לחתיכה (ח) אחת. הגה [*] (ט) וכל-שכן שכלול לשחט אף-על-פי שאינו צריך אלא לצונח (סמ"ק). (י) וכן יכולה לבשל הרבה קדרות (יא) ולאכל מכל אחת מצט (כ"י) ורבינו ירוחם ותשובת הרשב"א. ונדקא קרם אכילה, אבל אחר אכילה אינה יכולה לבשל ולומר 'אכל ממנה בויח', (יב) דהוי

באר היטב

כ"ח. וסעולם נוהגים המר שמבשלין בשחרית לצורך הלילה, ועכ"פ צריך לזהר לאכל קצת ממנו. וכתב ב"י דאפילו אוכל רק מהתבשיל שעם הבשר או מהרטוב שרי. והפ"ח כתב ונדקא קרם צריך לחתיכה א' או מקר למלאת הקדרה, אבל אם עקר בשלולו לצורך הלילה ואכל בשחרית קצת ממנו כי הכי דלא למטר צלה, הוי הערמה, דלא כהרבה שטועים באסור זה, ע"ש. וכתב המ"א: ומ"מ נ"ל מאחר שפנה להקל שמבשלין בשחרית וטועמים דבר ממנו שאין לאסור להם, אבל להכין מ"מ להל כה"ג אסור, ע"ש. וכ"כ הט"ו וי"ל:

שערי תשובה

[*] וכ"ש ששול לשחט כו'. וכתב במח"ב. בבש"מ שחל כד' וחי בשעת השחט השוחט אחר שאכל רב הקהל קדם שאכל הוא סעידת ירי"ט ב' עגלים במטבחיים של א"י ששוחטים עם לצורך ישראל, ואכל השוחט וב"ב בסעידת ירי"ט פנות מכל א' מהעגלים, שכן ראה לשוחטים שקדמוהו וצ"ח פן פרי שיהיה קצו' בשבת, שאם לא כן הוי הא"י נותרים העגלים, וכ' בש"ח ונצאמת שלא יפת עשה, וסלק על הכאור עשק שמתיר לשחט ביר"ט ב' של פסח אחר אכילה לצורך הוה"ט כל שאוכל השוחט פנות וכתב שהם הכרי' פמה, ומ"מ העלה בדריבד אין לאסור השחט, ע"ש:

יכולה אשה לבשל הרבה מיני תבשיל ביום א' של י"ט אעפ"י שיוצעת בנדאי שיוצתה לומר בפרוש שמיין א' יהיה ל"ט שני, ואפילו הסוד דהתיר כמ"ש הנינו בקדנ"ה א' להוסיף מפני מצלת הרבי, אבל באן שאין התיר אלא לפי שהיא קדם האכילה וטעם טענה פנות, אם יאמר בפרוש שהיא לצורך י"ט שני לא תצו לה השעיהה ממנה, עכ"ל. ע"ש שהצריך עוד, וס"מ: ומ"מ נראה להלכה כיון שעכ"פ יש אסור אם אוכל בפרוש שיהיה לליל ב' ע"כ יש לזהר שישביל בעי"ט מה שצריך לליל ב', ובדריבד נראה שאם הניח פאכילת פנות אפילו לאחר אכילה שרי בדריבד, והערמת אכילת פנות אין לו דין מערים לאסור עליו יותר מהוד, וכ"כ בקמחן פאן שכתב הש"ע: מיהו אם עבר ובשל בטר והניח בהערמת פנות, אחרונים, ודלא בפ"ח. כתב המרדכי פ"ב דביצה דבבנו ויאל המיר לאפות ב"ט לצורך בריית מילה שחל להיות מפורת, והנה יום אידם שלא היו יכולים לאפות אם לא ביו"ט ולא היה די בתנוד א' והתיר לאפות ב' פעמים, ע"ש: ובהג"מ חולק ע"ז וכתב דזה מקרי הערמה ואסור, ע"ש. וכתב הט"א: י"ל ונדקא

משנה ברורה

האש (ו) מתרת להוסיף בשר, מפני שהתבשיל מתקן יותר כשיש עם בשר הרבה, (ז) ואפילו הוא בקדרה קטנה, מטר לתנו בקדרה גדולה ולהוסיף עליו כפי שיהיה שטן ביותר. וכל זה שדך ונדקא כשתבשיל בשו ונדגים בקדרה, (ח) אכל בשאר תבשילין אינה נשאה להוסיף בשביל לילה כשעומדת כבר הקדרה על האש, דאינו מוסיף ע"כ על-ידיה בהתבשיל: (ט) וכן כשצולל בשר על השפוד, אינו נשאי להוסיף בשביל לילה כשעומד כבר השפוד על האש, (י) אבל בתחלה יכול להוסיף על השפוד פמה שרצה מין שהוא בטקא אסתם, וכן בתבשיל כהאי פנא, וכמו בסעודי ב: (י) אף-על-פי שאינה צריכה וכו'. הנינו, אף אם פונתה בהוספת הבשר בשביל לילה שהיא חל, אף-על-פי-כן מטר, כיון שעל-כ"ל פנים צריכה לחתיכה אחת לאכל ביום-טוב. והספיקו (יא) הרבה אחרונים, דמכל מקום תזהר שלא תאמר בפיה שמבשלת לצורך לילה, (יב) ומכל מקום בדריבד אינו נאסר על-ידי זה: (יג) אלא לחתיכה וכו'. והוא הדין אם אינה צריכה (יד) רק להתבשיל או להרטוב בלבד גם כן שרי, דכל זה משתפת על-ידי הוספת הבשר. ואם אינו צריך לסעודת היום כלה, ועקר בשלולו רק לצורך הלילה ואוכל קצת ממנה כי הכי דלא למטר צלה לבשל, יש דעות בין הפוסקים, (טז) ויש אוסרין דהוא בכלל הערמה, (טז) ויש מתירין כיון שעל-כ"ל פנים אוכל קצת ממנה, וגם הוא קדם אכילה, וכדלקמה, והעולם נהגו להקל בדעה זו, שמבשלין בשחרית לצורך הלילה וטועמין קצת מהן, (טז) ואין למחות בידם כי יש להם על מי שסימכו ונדקא מיוס-טוב ראשון ליום-טוב שני, (יז) אכל מיום-טוב לחל יש לזהר בזה. והמתיר פרעה ראשונה, שלא לבשל

שער הציון

(י) אחרונים: (י) גנא אברתם ושי"א: (כ) אלה רבה: (כ) אלה רבה בשם טבר"ל. ולענן צליל-קדר צנן בפרי-קדרים: (י) פרי-קדרים: (יב) גם של שלמה הפ"ח ופרי תנ"ש הקדמת הרקח שמחמיר פנה, ודלא כהטור: (יג) אלה רבה: (יד) פוסקים: (יד) קנסת הקדלה בשם רדב"ז והפ"ח ופרי תנ"ש ואלה רבה ונהר-ש"לום, וכן מהג"א בסעודי-קטן ח משמע גם-כן ששפסק בקלא זו של דברי התוספות דף יא, שמפנה נובע מקור המקלים פנה: (טז) גנא אברתם ומאמר-טרדכי ובית-מאיר, ומקורם הוא מדברי התוספות דף יא עמוד ב. וגם הט"ו ושלחן-עצמי ששים ושי"א אדם ונדגים-חיים וסגרי' שהתיקף לטקל, אלא שדעתם ונדקא כשתבשיל לצורך לילה מין אחר שלא מאותו מין שבשל לצורך שחרית, דאז מהני מה שטועם ממנו בשחרית: (טז) גנא אברתם: (יז) מגו אברתם: (יח) אחרונים: (יט) גנא אברתם נכשם תשובת הרשב"א ושי"א אדם ושי"א: (כ) דאי לא הכי מטר, כמו לקמה בסעודי ב: (כא) פשוט: (כב) ט"ז ושלחן-עצמי ששים ושי"א אדם וסגרי' ונדגים-חיים: (כג) כן מוכח מגנא אברתם בס"טן ונדקא סעודי-קטן כד פנה כנסת רמ"א כאן, וכן משמע מהג"א כאן ושם דמפרש פן דברי הרמ"א: (כד) וכן מפרש הפרי תנ"ש דברי הרמ"א:

תריגים: 1 פסחא מבשלות או מטנגות. 2 פסחים.

